

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par Priekšlikumu Padomes Regulai, ar ko definē Eiropas Reģionālās attīstības fonda, Eiropas Sociālā fonda un Kohēzijas fonda galvenos noteikumus

(COM(2004) 492 final — 2004/0163 (AVC))

(2005/C 255/16)

Eiropas Savienības Padome 2004. gada 21. decembrī saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. panta nosacījumiem nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo komiteju par *Priekšlikumu Padomes Regulai, ar ko definē Eiropas Reģionālās attīstības fonda, Eiropas Sociālā fonda un Kohēzijas fonda galvenos noteikumus*

Ekonomiskās un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa, kuru Komiteja šajā jautājumā ir pilnvarojusi, pieņēma atzinumu 2005. gada 18. martā (ziņotājs: MALOSSE kgs).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 2005. gada 6. un 7. aprīļa 416. plenārajā sesijā (6. aprīļa sēdē) ar 126 balsīm “par”, 3 balsīm “pret” un 7 atturoties pieņēma šo atzinumu.

1. Preambula

1.1 Ekonomikas un sociālo lietu komiteja jau vairākkārt un nepārprotami ir atbalstījusi Konstitucionālajā līgumā formulēto Eiropas ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas politiku. EESK savā atzinumā par finanšu perspektīvām 2007.-2013. gadam⁽¹⁾ atkārtoti pauž šādu atbalstu un pieprasa atvēlēt struktūrpolitikai un Kohēzijas fondam papildu budžeta līdzekļus, it īpaši, lai varētu rēķināties ar jauno un nākamo dalībvalstu ietekmi, neietekmējot 15 valstu Eiropas visvājāk attīstītos reģionus.

1.2 Izskatāmais priekšlikums nosaka 2007.-2013. gadā īstenojamo programmu ievirzi un ietvaru. Priekšlikums nāk klajā struktūrfondu pašreizējā programmu izstrādes perioda vidū, kad vērtējumu rezultāti nav izanalizēti un zināmi pilnībā, it īpaši attiecībā uz struktūrfondu darbību jaunajās dalībvalstīs.

1.2.1 Šajos apstākļos priekšlikumam ir vispārējs tehnisks un finansiāls satvars, kurā svarīgākie principi ir definēti, toties par to precīziem pielietojuma noteikumiem un budžeta nosacījumiem dalībvalstu starpā ir jāveic nozīmīgas debates. Nepieciešams atzīmēt, ka 2007.-2013.g. laika periods iezīmējas ar Eiropas Savienības paplašināšanās procesu, kad 2007. gadā tai pievienosies vēl divas valstis, Bulgārija un Rumānija, kurām sakarā ar to ekonomisko un sociālo situāciju vislielākā mērā vajadzētu gūt labumu no kohēzijas politikas.

1.3 Komisija savā priekšlikumā saglabā kohēzijas politikas pamatprincipus, proti, programmu izstrādi, partnerību, līdzfinansējumu un vērtējumu, bet vienlaicīgi paziņo par nodomiem nodot dalībvalstīm un reģionālajām varas iestādēm lielāku atbildību, kā arī vienkāršot procedūru un pārraudzības mehānismus, tos padarot “skaidrus un precīzākus”.

⁽¹⁾ OV C 74 du 23.03.2005., 32. lpp

1.4 EESK par kohēzijas politikas nākotni četru gadu laikā ir sagatavojusi vairāk nekā 70 priekšlikumus, kas iekļauti vismaz 12 atzinumos⁽²⁾. Komisija pieprasīja izpētes atzinumu par partnerības īstenošanu⁽³⁾ un arī Padomes prezidentūra lūdza EESK izstrādāt atzinumu⁽⁴⁾, lai sagatavotos par kohēzijas politiku atbildīgo ministru neformālajai Ministru padomes sanāksmei Romā 2003. gada 20. oktobrī. EESK daudzajos atzinumos priekšlikumiem par kohēzijas politikas funkcionēšanas uzlabošanu diezgan bieži piedāvā novatorisku pieeju.

1.5 Komisijas vispārējā reakcija attiecībā uz EESK priekšlikumiem ir vērtējama drīzāk kā pozitīva, izņemot svarīgo jautājumu par partnerību. Komisija ir ņēmusi vērā lielāko daļu šo EESK priekšlikumu (kopumā—39 no 70 priekšlikumiem) un EESK priekšlikumu iespaidā (8 gadījumos) ir veikusi izmaiņas

⁽²⁾ “Pārrobežu sadarbības un INTERREG programmā gūtās pieredzes Eiropas politika”, OV C 155, 29.05.2001., 12.lpp;
 “Otrais ziņojums par kohēziju”, OV C 193, 07.08.2001., 70. lpp;
 “Kohēzijas politikas nākotne paplašināšanās kontekstā un pāreja uz zināšanām balstītu sabiedrību”, OV C 241, 07.10.2002., 66. lpp;
 “Stratēģija par Eiropas Savienības attālo reģionu nākotni”, OV C 221, 17.09.2002., 37. lpp;
 “Kalnu teritoriju nākotne”, OV C 61, 14.03.2003., 113. lpp;
 “Kopienas politikas ieguldījums ekonomiskā un sociālajā kohēzijā”, OV C 10, 14.01.2004., 92. lpp;
 “URBAN 2000/2006”, OV C 133, 06.06.2003., 53. lpp;
 “Otrais ziņojums par kohēzijas etapu”, OV C 234, 30.09.2003., 45.lpp.;
 “Partnerības nodrošināšana struktūrfondu īstenošanā”, OV C 10, 14.01.2004., 21. lpp;
 “Ekonomiskā un sociālā kohēzija: reģionu konkurētspēja, pārvaldība un sadarbība”, OV C 10, 14.01.2004., 88. lpp;
 “Metropoles teritorijas: sociālā ekonomiskā ietekme uz Eiropas nākotni”, OV C 302, 07.12.2004., 101. lpp;
 “Trešais ziņojums par ekonomisko un sociālo kohēziju – Jaunas partnerattiecības kohēzijai: saplūšana, konkurētspēja un sadarbība”, OV C 302, 07.12.2004., 60. lpp.

⁽³⁾ EESK Atzinums “Partnerība struktūrfondu ieviešanai”, OV C 10, 14.01.2004., 21. lpp.

⁽⁴⁾ EESK izpētes Atzinums “Ekonomiskā un sociālā kohēzija: reģionu konkurētspēja, pārvaldība un sadarbība”, OV C 10, 14.01.2004., 88. lpp.

kohēzijas politikas noteikumus. Tas nozīmē, ka Komisija lielākoties (47 gadījumos no 72) ir balstījies uz EESK atzinumiem.

2. Kohēzijas politika un paplašināšanās process

2.1 Ietekmīgas valstu kopienas izveidošana

2.1.1 Eiropa pēc paplašināšanās ar 10 jaunajām valstīm izveido trešo visapdzīvotāko valstu kopumu pasaulē un, neskatoties uz to, ka ar 455 miljoniem iedzīvotāju tā skaitliskā ziņā ievērojami atpaliek no Ķīnas un Indijas, tā tomēr atrodas līderpozīcijās attiecībā pret ASV ar tās 300 miljoniem iedzīvotāju un Krieviju ar tās 140 miljoniem. Eiropas Savienībai ar tās 10 biljonu euro lielo IKP pieder viena trešdaļa pasaules bagātības un viena piektdaļa pasaules tirdzniecības apgrozījuma, kas tai šībrīža globālajā kontekstā dod potenciālu lielvaras statusu.

2.1.2 Neskatoties uz to, ka jaunās ES dalībvalstis ir vājāk attīstītas, tās padara ekonomiku dinamiskāku (vidējais ekonomiskās izaugsmes līmenis 10 jaunajās dalībvalstīs ir 3,6 % salīdzinot ar 0,4 % līmeni 15 valstu Eiropā 2003. gadā), līdz ar to būtiski un pozitīvi izmainot ES kopējo dinamiku un konjunktūru.

2.2 Saksarsme ar jauniem izaicinājumiem

2.2.1 Sakarā ar nozīmīgām pārmaiņām paplašinātajā Eiropā neizbēgami būs jārēķinās ar nepieciešamajiem pielāgojumu procesiem institucionālajā, politiskajā un finanšu līmenī. Šo pielāgojumu izteikta nepieciešamība ir pierādījusies četrās pēdējās paplašināšanās—1973. gadā (Lielbritānija, Īrija, Dānija), 1981./1986. gadā (Grieķija, Spānija, Portugāle), 1989. gadā (Vācijas apvienošanās) un 1995. gadā (Zviedrija, Somija, Austrija).

2.2.2 Šai paplašināšanai raksturīgais jauno dalībvalstu lielais skaits un to zemais ekonomiskais līmenis Eiropas Savienībai liek saskarties ar specifisku problēmu kopumu.

2.3 Dinamiskās robežu izmaiņas

Eiropas Savienības ģeogrāfiskajā, kultūras, reliģijas un vēstures skatījumā attiecībā uz Eiropu vairs nebūs iespējams piemērot līdzšinējos atskaites punktus un izdalīt precīzas un nepārkāpjamas robežas. Jauni pievienošanās procesi jau ir ielānoti (Rumānija un Bulgārija), apspriešanai izvirzīta Turcijas un Horvātijas dalība, kā arī tiek apsvērti jauni iestāšanās pieteikumi. Šie procesi tikai apstiprinās lielākas vienotības nostiprināšanu, respektējot dažādās identitātes.

2.4 Ekonomisko līmeņu atšķirības

2.4.1 2004. gadā uzņemto 10 jauno valstu vidējais ienākums uz vienu iedzīvotāju, izteikts ar pirktpēju, ir mazāks par 76 % no pašreizējā vidējā rādītāja 15 valstu Eiropā. Divu valstu (Rumānijas un Bulgārijas), kuru iestāšanās plānota 2007. gadā, atpalicība šobrīd ir vēl lielāka, jo tajās šis rādītājs ir mazāks par 30 % no vidējā rādītāja ES. Eiropas Savienībai ir jāņem vērā šī situācija attiecībā uz budžetu, it īpaši debatēs, apstiprinot 2007.-2013. gada finanšu perspektīvas.

2.4.2 Jaunajā formulējumā attiecībā uz Fondiem ir jāiekļauj šīs prasības un Komisijai jāatvēl attiecīgi līdzekļi noturīgas finanšu politikas nodrošināšanai Eiropas Savienībā un tās dalībvalstīs. Šajā sakarā noteiktie IKP 4 % griesti, ar kuriem tiek ierobežota pieeja ES Fondiem ir gan efektīvas ekonomikas, gan arī taisnīguma principa priekšnoteikums. Jauno valstu integrācijas rezultātā neizzudīs dažādie attīstības līmeņi, kas jau sākotnēji pastāvēja Eiropas Savienības 15 valstīs. No šāda viedokļa raugoties, ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas politikai jānosiedz visa ES kopumā, un šā pasākuma īstenošanai ir jāpiesūķir atbilstošs finansējums.

2.5 Dažādās bilances

2.5.1 Eiropas finansējumam nenoliedzami ir bijusi svarīga loma dalībvalstu starpā pastāvošo atšķirību samazināšanā. Tomēr šī vispārējās pozitīvās ietekmes fona nedrīkstētu neņemt vērā daudzās iebildes un kohēzijas politikas īstenošanas nosacījumu analīze parāda nepieciešamību pēc būtiskām reformām:

— 1. mērķim lielā mērā ir izdevies samazināt valstu un reģionu starpā pastāvošās atšķirības, lai arī atsevišķās lielajās ES valstīs atšķirību samazināšanā nav iegūts pamanāms rezultāts, parādot, cik grūti ir veiksmīgi realizēt teritoriālās kohēzijas politiku. Atšķirību samazināšanu valstu starpā vienlīdz veicinājusi gan makroekonomiskā politika, gan arī strukturālo intervencu pasākumi. Runājot par atšķirībām starp reģioniem, kuros strukturālās darbības ir noteicošās, ir konstatēts, ka Eiropas intervences pasākumi ne vienmēr ir vērsti uz pamata darbībām, kuru rezultāti varēja būt patiešām iespaidīgi. Konsultāciju neizmantošana un pilsoniskās sabiedrības pārstāvju neiesaistīšana bieži vien ir šīs relatīvās neizdošanās galvenais iemesls. Šie būtiskie trūkumi ir izteiktāki jaunajās dalībvalstīs, un tādējādi šis jautājums ir vēl aktuālāks;

— 2. mērķis tika īstenots vairākos Eiropas reģionos un nodrošināja labu atpazīstamību Eiropas Savienībai, kā arī samērā ciešu partnerību ar ekonomiskajām un sociālajām aprindām, kas gan nebija vienlīdz cieša ar visām dalībvalstīm. Šis mērķis ir izpelnījies kritiku par pārāk mazo tajā iesaistīto līdzekļu apjomu;

- 3. mērķis ir izmantots kā līdzfinansējums valstu līmeņa pasākumos bez Eiropas pievienotās vērtības un atpazīstamības;
- Eiropas Savienības pašiniciatīvas programmas un novatoriskās darbības, neskatoties uz pārmērīgajām birokrātiskajām procedūrām, kā arī pateicoties tīkla izveidošanai un tehniskās palīdzības ieviešanai, ir spējušas uzrādīt reālu pievienotās vērtības pierādījumu;
- 1. mērķim piesaistītie Kohēzijas fonda līdzekļi bieži vien ir spēlējuši izšķirošo lomu nozīmīgu investīciju finansēšanā.

2.6 Pārskats, kas parāda kohēzijas politikas ambiciozas reformas nepieciešamību

2.6.1 No kopējā apskata izriet, ka struktūrfondu ekonomiskā ietekme liecina par pasākumu lielo dažādību, bet tos nekādā gadījumā nedrīkst uzskatīt par kādu brīnumrecepti reģionu ekonomiskās attīstības nodrošināšanai. Struktūrfondu nav "pases" loma valstu un attiecīgo reģionu ekonomiskajā izaugsmē. Tie tikai papildina visvājāk attīstīto valstu pārstāvju centienus. Gadījumā, ja prioritātes nav precīzi noteiktas kopīgā sadarbībā ar visiem vietējiem pārstāvjiem, pastāv risks, ka struktūrfondu palīdzība var aprobežoties tikai ar atsevišķiem risinājumiem neizdevīgu dabas apstākļu vai struktūras traucējumu novēršanai. Struktūrfondu izmantošana ir jāuztver kā svira, kas kalpo stratēģijai, kuru īsteno attīstības procesa veicinātāji ar visplašāko pilsoņu līdzdalību. Turklāt Eiropas fondu nozīmīga daļa ir jāpiešķir novatoriskām darbībām vietējo iespēju attīstīšanas atbalstam, nostiprinot attīstībā atpalikušo reģionu konkurētspēju un pievilcību. Šajā sakarā Eiropas Savienībai ir noteicošā loma attiecīgo pārstāvju sadarbības prakses attīstīšanā.

2.6.2 Kohēzijas politikas reforma ir jāvirza uz labāku līdzsvaru starp nepieciešamajām investīcijām infrastruktūrās un šobrīd nepilnīgi atbalstītajām investīcijām cilvēkresursos, kurām ir izšķiroša loma vājāk attīstīto reģionu potenciāla nostiprināšanā.

2.6.3 Lai Eiropas pilsoņi spētu pieņemt un atbalstīt ambiciozāku un ar attiecīgajām teritorijām atbilstošāku kohēzijas politiku, ir nepieciešama tiekšanās pēc lielākas efektivitātes un labākas kvalitātes.

2.7 Jaunās kohēzijas politikas raksturojums

2.7.1 Komisijas priekšlikumā attiecībā uz kohēzijas politiku ir jārod atbildes uz teritoriālās kohēzijas vajadzībām paplašinātajā 25 valstu Eiropā no vienas puses un jānodrošina tās ieguldījums lielajos ES mērķos—konkurētspējā, uz plašākām zinātnes atziņām balstītā ekonomikā, pilnā nodarbinātībā un noturīgā attīstībā — no otras puses.

3. Regulas projektam jābūt konsekventākam attiecībā uz ambiciozās reformas mērķiem

3.1 Regulas priekšlikuma jaunie mērķi

3.1.1 **Jauns 1. mērķis attiecībā uz konvergenci, kurā iekļauts pašreizējais 1. struktūrfondu un kohēzijas fondu mērķis.** Šajā mērķī iekļauti arī to reģionu pārejas periodam paredzētie līdzekļi, kas statistiskā efekta dēļ pakāpeniski zaudēs fondu atbalstu.

3.1.1.1 Teritorijas, kuras varēs šo atbalstu izmantot: reģioni, kuros IKP uz vienu iedzīvotāju ir mazāks par 75 % no ES vidējā rādītāja, tā saucamās "kohēzijas valstis", kurās nacionālais kopienākums ir mazāks par 90 % no ES vidējā rādītāja, uz kuriem ir attiecināms pašreizējais 1. mērķis, bet vairs neattieksies sakarā ar paplašināšanās statistisko efektu, visattālākie reģioni. Tas tiks piešķirts kā papildu pabalsts.

3.1.1.2 Finansiālie aspekti: vispārēja finansiāla dotācija — 78 % no kohēzijas politikai piešķirtā budžeta (kā to paredz 2007.-2013. gada finanšu perspektīvas); ERAF, ESF un Kohēzijas fonda atbalsts jaunā 1. mērķa programmām.

3.1.1.3 Galvenās finansēšanas jomas:

— Eiropas Reģionālās attīstības fonds: "Pētniecība un tehnoloģiju attīstība", inovācijas un uzņēmējdarbības gars, informācijas sabiedrība: attīstības nodrošināšana vietējā mērogā attiecībā uz pakalpojumiem, piemērošanu un saturu, kā arī vide, tūrisms, enerģija, tiešais atbalsts MVU, kas balstīts uz darba vietu saglabāšanu;

— Eiropas Sociālais fonds: palielināt uzņēmumu un nodarbināto pielāgošanās spēju, palielināt investīcijas cilvēkresursos;

— Kohēzijas fonds: Eiropas transporta tīkls, vides aizsardzība, jomas, kuras veicina noturīgu attīstību un kuras saistītas ar vides dimensiju.

3.1.2 **Jauns 2. mērķis, kas attiecināms uz nodarbinātību un reģionālo konkurētspēju,** apvieno pašreizējo 2. mērķi — struktūras traucējumu ietekmēti reģioni un 3. mērķi — nodarbinātība un izglītība.

3.1.2.1 Tiek piemēroti divi virzieni:

— **reģionālā konkurētspēja**, izmantojot Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) finansētās reģionālās programmas. Tās nolūks ir risināt ekonomisko pārmaiņu skarto pilsētu un lauku reģionu problēmas, atbalstīt struktūras traucējumu un nelabvēlīgu dabas apstākļu skartos reģionus, it īpaši mazapdzīvotus reģionus un salas;

— **nodarbinātība**, izmantojot ESF finansētās nacionālās programmas. Runa ir par politikām, kuras atbalsta pilnu nodarbinātību, kvalitāti un produktivitāti, ka arī sociālo integrāciju.

Šis mērķis atbilst Lisabonas Eiropadomes paziņotajai stratēģijai — veicināt nodarbinātību, ekonomisko reformu un sociālo kohēziju uz zinātnes atziņām balstītas ekonomikas ietvaros, ņemot vērā noturīgu attīstību.

3.1.2.2 Teritorijas, kuras varēs šo atbalstu izmantot: pārsvārā visi reģioni, uz kuriem neattiecas 1. mērķis.

3.1.2.3 Finansiālie aspekti: vispārēja finansiālā dotācija — 18 % no kohēzijas politikai piešķirtā budžeta (kā to paredz 2007. — 2013. gada finanšu perspektīvas). Šī dotācija tiek vienlīdzīgi sadalīta intences pasākumu diviem virzieniem.

3.1.2.4 Galvenās finansēšanas jomas:

— ERAF: Inovācija, uz zināšanām balstīta ekonomika, pieeja transporta un telekomunikāciju pakalpojumiem ar vispārēju ekonomisku nozīmi, MVU pieejas veicināšana informācijas un komunikācijas tehnoloģijām, no vienas puses, vide un risku novēršana, no otras puses;

— Eiropas Sociālais fonds: palielināt uzņēmumu un nodarbināto pielāgošanās spēju.

3.1.3 **Jauns 3. mērķis — Eiropas teritoriālā sadarbība** — Eiropas reģionu savstarpējai sadarbībai, kas aizvieto pašreizējo Eiropas Kopienas iniciatīvu *Interreg*.

3.1.3.1 Teritorijas, kuras varēs šo atbalstu izmantot: dalībvalstis un reģioni piedāvās starpvalstu sadarbības zonas, pamatojoties uz pašreizējām *INTRERREG III B* sadarbības 13 zonām; Savukārt Komisija noteiks šo dalībvalstu un reģionu partnerības sadarbības zonas. Darbības: tādas pašas kā *INTERREG III B*, uzverot Lisabonas un Gēteborgas prioritātes. Reģionu sadarbības tīklu atbalsts. Atbalsts ir attiecināms uz visu ES teritoriju.

3.1.3.2 Finansiālie aspekti: vispārēja finansiāla dotācija — 4 % no kohēzijas politikai piešķirtā budžeta (kā to paredz 2007.-2013. gada finanšu perspektīvas). Izmantojamais fonds: ERAF.

3.1.3.3 Galvenās finansēšanas jomas: Šis mērķis iekļauj 3 teritoriālās sadarbības veidus:

— **pārrobežu sadarbība**: attīstīt MVU, uzņēmuma garu un tūrisma, nošķirtības samazināšanai izveidot labāk pieejamus informācijas un komunikācijas, kā arī transporta pakalpojumu tīklus.

— **starptautiska sadarbība**: uzlabot pieejamību, pētniecības un tehnoloģiju attīstība;

— **reģionu sadarbības tīklu atbalstīšana**: inovācija, uz zinātnes atziņām balstīta ekonomika, vide un risku novēršana, pilsētu dimensija.

3.2 Nodrošināt vispatverošu pieeju kohēzijas politikai

3.2.1 Kohēzijas politikas būtiskākajai sastāvdaļai, kas vērsta uz "Eiropas Savienības sabalansētu, vispārēju attīstību" un it īpaši uz "atšķirību starp dažādu reģionu attīstības līmeni samazināšanu", ir savas īpatnības un tāpēc tā ir prioritāra sarunās, jo īpaši par jauno budžetu.

3.2.2 Šajā sakarā kohēzijas politikai būs galvenā loma attiecībā uz jaunajām un nākamajām dalībvalstīm. Šo valstu vājāk attīstītā ekonomika un novecojusī infrastruktūra ir šodien ļabi zināma realitāte, kas pilnībā apstiprina kohēzijas politikas piemērošanas nepieciešamību, sākot ar pievienošanās brīdi ES.

3.2.3 Arī pašreizējās dalībvalstīs kohēzijas politika joprojām ir ļoti nozīmīga un vērā ņemama. Pirmkārt, vissvarīgākais politiskais notikums ir 1. mērķa reģionu piesaistīšana kohēzijas politikai. Turklāt atsevišķi reģioni, kuri šobrīd izmanto kohēzijas politiku un kuriem pastāv risks tikt izslēgtiem no šādas iespējas nākotnē, attiecībā uz teritoriālo kohēziju joprojām sastopas ar nozīmīgām iekšējām grūtībām.

3.2.3.1 No trešā ziņojuma par kohēziju izriet, ka starp valstīm pastāvošās dažādības daļēji ir iespējams novērst, bet tās joprojām pastāvēs vai pat pasliktināsies dažādos reģionos vienas valsts ietvaros, izceļot struktūras traucējumu un nelabvēlīgu dabas apstākļu pastāvēšanu. Neiesaistot struktūrpoleitikas un kohēzijas politikas intervences pasākumus, šīs atšķirības būtu vēl krasākas dēļ izteiktās tendences ekonomikas izaugsmes centrus piesaistīt turīgākajiem reģioniem.

3.2.4 Visbeidzot svarīgi ir iesaistīt visu dalībvalstu reģionus attiecībā uz mērķi panākt pēc iespējas lielāku pilsoņu atbalstu Eiropas integrācijas procesiem. Svarīgi ir uzsvērt šī finansējuma politisko nozīmi, jo tas palīdz uzlabot informētību par ES. Daudzi novērotāji Eiropas Savienību uzskata par kaut ko tālu un par tiesību ierobežojumu avotu, turpretim Eiropas finansējums pietuvina Eiropu tās pilsoņiem.

3.2.5 Saskaņā ar Eiropas Konstitucionālo līgumu teritoriālā kohēzija ir būtisks ES darbības princips. Šīs politikas strukturālo instrumentu nolūks ir veikt intervences pasākumus ES vārdā un tiem tāpat vienā vai otrā veidā jāmobilizē visu ES valstu resursi — gan finansiālie resursi Eiropas Savienības solidaritātei, gan arī idejas, pieredze un projekti. Struktūrfondu darbības

pārredzamība Eiropas mērogā ir tikpat svarīga, cik katra projekta nodrošināšana ar Eiropas pievienoto vērtību nevis naudas izteiksmē, bet ar ES veicinātu kopēju stratēģiju, apmaiņas, sadarbības un pieredzes tālāknodošanas starpniecību.

3.3 Pastiprināt ekonomisko un sociālo pārstāvju dalību

3.3.1 Komisija nav ņēmusi vērā EESK izpētes atzinumā izklāstītos ieteikumus⁽⁵⁾ ekonomisko un sociālo partneru lomas nostiprināšanai — balsstiesības sagatavošanas un uzraudzības iestādēs, tehniskais atbalsts, partneru rūpīga atlase, precizējumi par komitejas pārraudzības lomu. EESK pauž neizpratni par Eiropas Komisijas vāji sagatavoto priekšlikumu, kurš nav uzdevumu augstumos attiecībā uz uzņemtajām politiskajām saistībām par partnerības nostiprināšanu. EESK arī izsaka nožēlu, ka šajā jautājumā Komisijai nav varējusi izrādīt politisko gribu, jo kohēzijas politikas efektivitāte ļoti lielā mērā ir atkarīga no ekonomisko un sociālo pārstāvju, kā arī citu pilsoniskās sabiedrības organizāciju iesaistīšanas. Saskaņā ar EESK viedokli šī nepilnība ir pretrunā ar Konstitucionālajā līgumā paredzēto līdzdalības demokrātijas principu. Šajā gadījumā ir konkrēta iespēja labāk attaisnot pilsoniskās sabiedrības cerības, ņemot vērā pastāvošo plaisu starp pilsoņiem un iestādēm. Ekonomisko un sociālo pārstāvju īstas apspriedes pieredze (kā Ziemeļrijas gadījumā) parādīja ievērojamus ieguvumus attiecībā uz kvalitāti un efektivitāti, tāpēc Komisijai aktīvāk būtu jāveicina efektīvas partnerības izmantošana.

3.3.1.1 Kohēzijas politikas atpazīstamību, efektivitāti un pārredzamību negatīvi iespaido arī arvien lielākā skaitā saņemtās sūdzības par nepietiekamu dalību struktūrpolitikā. EESK ir īpaši noraidījis pieaugošo sūdzību skaitu, kas saņemtas no jauno dalībvalstu pilsoniskās sabiedrības organizācijām par šo partnerības neesamību. Šajā sakarā EESK ierosina izveidot nacionālās un reģionālās ekonomiskās un sociālās padomes vai līdzvērtīgas vienības, kuras neatkarīgi spētu nodrošināt atklātu un pārredzamu konsultāciju un uzraudzības procesu.

3.3.1.2 Ir jāatzīmē, ka no Eiropas Komisijas puses nav saņemts vērtējums, ne arī komentāri attiecībā uz šo ārkārtīgi būtisko principu — ekonomisko un sociālo partneru iesaistīšanu. Sakarā ar to, ka ES un nacionālajā līmenī nepastāv noteikumu un normu definīcija, sociālo partneru, kā arī citu pilsoniskās sabiedrības organizāciju dalība nav nodrošināta visos struktūrfondu īstenošanas posmos.

3.3.1.3 Eiropas Komisijai vajadzētu uzsvērt nepieciešamību pastiprināt vietējo un reģionālo pārstāvju, teritoriālo pašvaldību un pilsoniskās sabiedrības pārstāvju iespējas. Ir pārsteidzoši, ka

⁽⁵⁾ EESK Atzinums "Partnerība struktūrfondu ieviešanai", OV C 10, 14.01.2004., 21. lpp.

Eiropas Reģionālā attīstības fonda (ERAF) un Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) noteikumos ir minēta tikai administratīvās kapacitātes nostiprināšana labas pārvaldības nodrošināšanai, lai arī Komisija *Baltajā grāmatā par pārvaldību*⁽⁶⁾ uzsver, ka pilsoniskajai sabiedrībai šajā sakarā ir ļoti būtiska loma. EESK skaidri pieprasa, lai katrā programmā tiktu paredzētas darbības vietējo un reģionālo sociālo un ekonomisko pārstāvju kapacitātes nostiprināšanai, kā tas 2 % apmērā paredzēts regulas par Eiropas Sociālo fondu projektā, taču piešķirot vairāk līdzekļu — vismaz 5 % katrai programmai. Tā prasa arī noteikt, ka ekonomiskās un sociālās organizācijas ir tiesīgas saņemt atbalstu tehniskās palīdzības pasākumu ietvaros (43. pants).

3.3.1.4 Saskaņā ar EESK viedokli, partnerības kvalitāte ir ļoti būtisks aspekts, vērtējot kohēzijas politiku. EESK lūdz Komisiju sagatavot ziņojumu par partnerības īstenošanu un piedāvā savu atbalstu, lai apkopotu pilsoniskās sabiedrības organizāciju uzskatus. EESK lūdz Eiropas Parlamentam atsevišķi izvērtēt katru regulas priekšlikuma nosacījumu attiecībā uz partnerību, kuras nepilnības pierāda ieinteresētības trūkumu no ES iestāžu puses.

3.4 Eiropas līmenī no jauna definējamās prioritātes

3.4.1 EESK piekrīt Komisijas priekšlikumam piešķirt kohēzijas politikai tādu pašu nozīmi kā Eiropas Savienības lielajiem stratēģiskajiem mērķiem, it īpaši tā sauktajiem Kardiņas, Luksemburgas, Lisabonas un Ģēteborgas procesiem. Tāpat debatēs par prioritātēm ir jāiekļauj arī Mazo uzņēmumu Eiropas hartā noteiktās saistības un Barselonā atkārtoti apstiprinātie apsvērumi par sabiedrisko pakalpojumu kvalitāti. EESK atbalsta stingras vadlīnijas, kurās iekļautas ES politiskās prioritātes un kuras izstrādātas sadarbībā ar dalībvalstīm, Reģionu komiteju un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

3.4.2 EESK vēlas, lai šīs lielās vadlīnijas regulas projektā tiktu vairāk precizētas. Šajā sakarā galveno prioritāšu izvēlē priekšroka jādod izglītībai, apmācībai, zināšanu sabiedrības instrumentiem un noturīgai attīstībai.

3.4.3 Visvājāk attīstītajos reģionos trūkumu kompensēšanai ir nepieciešama pamata infrastruktūra. Runa ir gan par transporta, izglītības iestāžu un pētniecības, gan arī ar vides uzlabošanu saistītu infrastruktūru.

3.4.4 Attiecībā uz reģioniem ar nelabvēlīgiem dabas apstākļiem, iespēju vienlīdzības un Eiropas teritorijas kontinuitātes nodrošināšanai būtu jāīsteno pastāvīgi atbalsta pasākumi.

⁽⁶⁾ Baltā grāmata par pārvaldību Eiropā, COM(2001) 428 final

3.4.5 Attiecībā uz atbalsta pasākumiem uzņēmumiem EESK konstatē, ka šis atbalsts tikai retos gadījumos ir efektīvs dēļ ilgā laika, kas paiet līdz tā piešķiršanai, un uzskata, ka ir jāizvairās no konkurences traucējumiem. Saskaņā ar EESK viedokli vairāk jāstrādā pie labvēlīgas vides nodrošināšanas uzņēmumu izveidošanai un attīstībai (izglītība, infrastruktūra, kopējās darbības). Attiecībā uz atbalstu, un ar iepriekš minētajām iebildēm EESK atbalsta mazo un vidējo uzņēmumu attīstībai piešķirto prioritāti, piekrīt 7 gadu laika posmam, kura laikā atbalstu saņēmumam uzņēmumam ir jāuzņemas saglabāt šo investīciju tajā pašā reģionā.

3.4.6 EESK uzsver pētniecības un inovācijas pējas nostiprināšanu, izglītību un apmācību kā vienu no vietējās attīstības svirām atbilstoši Lisabonas stratēģijas mērķiem. Lisabonas Eiropas padomes secinājumi paredz nostiprināt izglītības iespējas gan attiecībā uz pamata izglītību, gan mūžizglītību.

3.4.7 Kohēzijas politikai arī vajadzētu uzsvērt veselības infrastruktūras nostiprināšanas nepieciešamību visvājāk attīstītos reģionos un piedalīšanos sociālās atstumtības cēloņu apkarošanā. Šajā sakarā īstu pievienoto vērtību varētu iegūt, daloties iegūtajā veiksmīgajā pieredzē visas ES mērogā. Īpaša uzmanība jāvelta sociāli atstumtajām iedzīvotāju grupām — bez darba un izglītības iespējām esošajiem migrantiem un etniskām minoritātēm. Vairāk nekā subsīdijas, kuras retos gadījumos ir efektīvas, ir nepieciešams attīstīt pieredzes nodošanu ar apstiprinātām metodēm un veicināt veiksmīgas pieredzes izplatību.

3.4.8 Attiecībā uz sociālās integrācijas problēmu EESK uzskata, ka ir svarīgi iekļaut nediskrimināciju struktūrfondu finansēto pasākumu skaitā horizontālā veidā un nodrošināt, lai struktūrfondi neradītu papildu barjeras, kas invalīdiem apgrūtinātu pieeju tām. Ņemot vērā to, ka struktūrfondi ir galvenais līdzeklis sociālās izstumtības samazināšanai un izlīdzināšanai, dalībvalstīm un Komisijai ir jānodrošina, lai struktūrfondi tiktu izmantoti kā ekonomisks instruments, lai:

- palielinātu nodarbinātību un paaugstinātu līdzdalību darba tirgū,
- nostiprinātu sociālo integrāciju un apkarotu diskrimināciju,
- uzsāktu reformas nodarbinātības jomā, tai skaitā invalīdu atbalstam.

3.4.8.1 Sociālais aspekts Komisijas pašreizējos priekšlikumos tiek ņemts vērā nepietiekami. Struktūrfondu un it īpaši Eiropas Sociālajam fondam ir jābūt nodarbinātības un arī Eiropas sociālās integrācijas stratēģijas mehānismam, veicinot darba tirgus attīstību, kas orientēti uz šo specifisko uzdevumu.

3.4.9 Prioritāšu skaitā ir jāiekļauj endogēnas attīstības koncepts, kas balstīts uz pēc iespējas pamatotākām zināšanām par attiecīgo teritoriju; tam nepieciešami novērošanas mehānismi, kas vietējās partnerības ietvaros iesaista visus dalībniekus. Īpašu uzmanību nepieciešams veltīt situācijai attiecībā uz lielajām metropolēm, pamatojoties uz nesen EESK pieņemto pašiniciatīvas atzinumu (⁷).

3.4.10 Ir svarīgi, lai regula paredzētu inovāciju atbalsta procedūras gan attiecībā uz metodēm, gan iecerēto darbību veidiem. Eiropas Savienībai ir jābūt noteicošajai lomai inovāciju izplatībā un atbalstā ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas kontekstā; tai jāsniedz patiesa Eiropas pievienotā vērtība paredzētajiem pasākumiem un to ieviešanai vietējā, reģionālajā, nacionālajā un starptautiskajā līmenī.

3.5 Metožu pielāgošana Eiropas dinamiskajai izaugsmei

3.5.1 Vairāku gadu garumā Eiropas pārāk detalizētās pieejas rezultātā būtiski tika sarežģītas procedūras, un tas īpaši nelabvēlīgi ietekmēja atpazīstamību un pieejamību. Tās pašas nepilnības ir konstatētas kandidātvalstīs pirmspievienošānās atbalsta īstenošanā. Programmu izstrādei, to īstenošanai un struktūrfondu pārvaldības pasākumu nodrošināšanai ļoti būtiski nosacījumi ir vienkāršošana, tiešāka pieeja un projektu prasībām atbilstoši termiņi.

3.5.2 Radikālas izmaiņas nepieciešamas procedūru vienkāršošanā. Bieži notiek nacionālās likumdošanas aktu un ES likumdošanas aktu prasību pārklāšanās, kā rezultātā rodas grūti atrisināmas situācijas nacionālajās un pārrobežu darbībās. Šajā sakarā EESK ir satraukta par Komisijas priekšlikumu, kas paredz nodot dalībvalstīm pilnvaras izvēlēties dalības kritērijus (izņemot 3. mērķi un ar nosacījumu, ka dalībvalsts to pieprasa), un neizprot, kas ir tā pamatā. EESK prasa, lai šīs politikas konsekvences nodrošināšanai tiktu izstrādāts vienots kritēriju kopums.

3.5.3 **Reģionu izvēle:** EESK nepiekrīt situācijai, ka Komisija dalībvalstu ziņā ir atstājusi jautājumus par to reģionu izvēli, kuriem piemērojams struktūrfondu atbalsts. Saskaņā ar EESK viedokli šī izvēle ir jāizdara Komisijai kopīgi ar dalībvalsti. Īpaša uzmanība šajā situācijā jāvelta reģionu ar struktūras traucējumiem un nelabvēlīgiem dabas apstākļiem atļasei, kurā cieši jāiesaista Komisija, nodrošinot vienlīdzības principu Eiropas līmenī. Piemēram, nebūtu pieņemams gadījums, kad par atbalsta

(⁷) EESK pašiniciatīvas atzinums "Metropoles teritorijas: sociāli ekonomiskā ietekme uz Eiropas nākotni", OV C 302, 07.12.2004., 101. lpp.

objektu tiktu izvēlēta sala, savukārt kaimiņvalsts salai ar tādu pat raksturojumu šis atbalsts būtu atteikts. Šādā situācijā pilsoņiem varētu rasties pamatotas šaubas par Eiropas konsekvences un dimensijas izvēli.

3.5.4. **Prioritāšu noteikšana:** Šajā jomā būtu nepieciešams nostiprināt ES lomu, lai fondiem būtu izšķirošā nozīme ES noteikto prioritāro darbību veicināšanā, īpaši attiecībā uz Lisabonas stratēģiju un Eiropas tīkliem.

3.5.4.1 Jebkurā gadījumā būs nepieciešams rūpīgi sekot, lai novērstu pastāvīgo risku attiecībā uz struktūrfondu politikas renacionalizāciju. Īstenojamās metodes nedrīkst vājināt, bet gan tieši pretēji — tam jāstiprina Eiropas dimensija.

3.5.4.2 Kopumā Komisijas dokuments par vispārējiem noteikumiem attiecībā uz trim fondiem ir vērtējams kā ļoti ambiciozs. Neizdalot prioritātes un ņemot vērā programmas daudzos aspektus — pētniecību, inovāciju, investīcijas izglītībā, transportā, vidē un informācijas sabiedrībā, pastāv risks, ka šo programmu neizdosies īstenot sakarā ar iespējamu līdzekļu neatbilstību prasībām.

3.5.4.3 Saskaņā ar EESK uzskatiem nosakāmās prioritātes ir nepieciešams vairāk pamatot ar argumentiem un saturu. Šie ieteikumi tiks atkārtoti un izvērsti katram fondam atsevišķi izstrādātajos speciālajos atzinumos.

3.5.5 **Dalībvalstu, reģionu un pilsoniskās sabiedrības pārstāvju sadarbība:** EESK izsaka nožēlu, ka izstrādātie noteikumi novirza startēģijas un darbības veidu izvēli uz dalībvalstīm. Nepietiekami ir uzsvērtā iespēja uzsākt sadarbības pasākumus ar vairāku valstu līdzdalību, kas ir Lisabonas stratēģijas svarīgs elements (inovācija, izglītība, nozīmīgākie tīkli, pieredzes nodošana). Tādējādi valstu un pārrobežu plašākas sadarbības attīstībai ir nepieciešams veicināt un atvieglot pieejas nosacījumus nepieciešamajiem līdzekļiem.

3.5.5.1 Ņemot vērā steidzamību un nepieciešamību radīt vienotu Eiropas pasākumu reģionu un dalībvalstu sadarbībai, EESK ļoti pozitīvi novērtē Eiropas Pārrobežu sadarbības grupu izveidošanu.

3.5.5.2 Rodas jautājums, vai, pielietojot šo īpaši pārrobežu sadarbībai piemēroto instrumentu, nav nepieciešams precīzāks apraksts, īpaši attiecībā uz projektu pārvaldības prasībām visiem sadarbības veidiem. Šis jautājums ir izskatīts un izvērsts īpašā atzinumā par Eiropas Pārrobežu sadarbības grupām.

3.5.6 **Valsts un privātā partnerība:** Komiteja savā izpētes atzinumā par partnerības nodrošināšanu struktūrfondu īste-

nošanā rekomendē projektu veiksmīgai izpildei nostiprināt valsts un privāto partnerību, veicot virkni pasākumu likumības, koordinēšanas, efektivitātes un pārredzamības atbalstam. Šajā sakarā Komiteja ir nobažījies par ietekmi, ko izraisīs Komisijas veiktās izmaiņas attiecībā uz līdzfinansējuma apjomu, kuru drīkst piešķirt tikai no valsts līdzekļiem. Vai šīs prasības saglabāšanas rezultātā netiks samazinātāvai pat izslēgta privātās partnerības komponente, kas ir pretrunā ar mērķi atbalstīt privātā sektora iesaistīšanu. **EESK pieprasa, lai Eiropas Komisija uzņemas šī jaunā pasākuma ietekmes analīzes sagatavošanu. Vienlaicīgi EESK arī pieprasa, lai šis noteikums nekādā gadījumā netiktu attiecināts uz tehniskā atbalsta pasākumiem attiecībā uz ekonomiskajiem un sociālajiem pārstāvjiem, lai ES atbalsts netiktu piesaistīts valsts atbalstam. Organizāciju pašu līdzekļiem ir jāspēj kalpot par pamatu Eiropas struktūrfondu intervences pasākumiem.**

3.5.7 **Vienotais fonds.** Ņemot vērā 35. punktā izklāstīto, regulas projekts precīzē nepieciešamību vienkāršot struktūrfondu programmu izstrādi un to vadību, paredzot, "ka programmu finansēšanu nodrošina ELFLA vai ESF." Lai arī šis jaunievedums vienkāršo programmu funkcionēšanu, tam vēl jāspēj pierādīt koordinēšanas un izpratnes uzlabošanu reģionālajā līmenī. EESK aizmēģina viedokli par kohēzijas politikas vienotu fondu, tomēr Komisija šādu izvēli neatbalstīja.

3.5.8 **Nacionālā stratēģija.** Komisija ierosina, ka vispārējās kohēzijas politikas stratēģijas dokuments pēc Parlamenta atzinuma saņemšanas jāpieņem Padomē pirms jaunā programmu izstrādes perioda. Katrai dalībvalstij ir jā sagatavo politisks attīstības stratēģijas dokuments, kuru nepieciešams apspriest ar Komisiju. EESK vēlētos, lai Eiropas Komisija koordinētu valstu vienošanos par šo stratēģisko dokumentu mērķiem, nodrošinot patiesu konsekvenci kopīgu problēmu risināšanā. Jāveicina pārskata par Eiropas dimensijas stratēģijām, īpaši attiecībā uz pārrobežu darbībām, iekļaušana valstu stratēģiskajos pamatdokumentos.

3.5.9 **Uzraudzības komiteja.** EESK neatbalsta ierosinājumu padarīt fakultatīvu Eiropas Komisijas dalību uzraudzības komitejas sanāksmēs. Tā uzskata, ka, tieši pretēji, ES darbība ir jāpārda atpazīstamāka tās pilsoņiem un uzraudzības komiteju lomu ir nepieciešams nostiprināt, nevis pavājināt, ieviešot papildu procedūru. Komisijas nepiedalīšanās gadījumā ekonomiskie un sociālie partneri, kā arī pilsoniskās sabiedrības organizācijas administrāciju priekšā netiks aizstāvētas, ņemot vērā, ka Komisijai ir partnerības principa pārrauga loma.

3.5.10 Papildinājuma princips. EESK atbalsta papildinājuma principu ar nosacījumu, ka tā piemērošana ir elastīga, proti, mērķu un programmu ietvaros un nevis katram projektam atsevišķi.

3.5.11 Dalības līmeņa maiņas iespēja. EESK atbalsta priekšlikumu mainīt dalības līmeni atkarībā no ģeogrāfiskajiem apgrūtinājumiem attiecīgajos reģionos. Tā ierosina paredzēt papildu palielinājumu šo apgrūtinājumu koncentrācijas gadījumos (piemēram, mazapdzīvotas salas lauku un/vai kalnains apgabals). Komiteja uzsver, ka šādu mazapdzīvotu rajonu ar pastāvīgiem nelabvēlīgiem dabas apstākļiem atbalstīšana ir struktūrpolitikas prioritārs mērķis. "Reģionālās un lauku attīstības politikas īstenošanas nosacījumos nepieciešams ievērot šo aspektu un, ņemot vērā šos ierobežojumus, ierosināt lielāku līdzfinansējuma apmēru." ⁽⁸⁾

3.5.12 Decentralizētā pārvaldība jāpadara efektīvāka. EESK uzskata, ka, no vienas puses, pastāvīga atbildības nodošana dalībvalstīm un vietējām varas iestādēm ir pārāk riskanta, un, no otras puses, ES darbības tādējādi ir mazāk izprotamas. Komiteja ierosina izveidot aģentūras uzdevumu izpildei, apsverot to īslaicīgas darbības statusu, īpaši kandidātvalstīs. Viens no šādu aģentūru uzdevumiem varētu būt salīdzinošās novērtēšanas veicināšana uzdevumu labākas izpildes un labāku rezultātu sasniegšanai un labās pieredzes tālākai izplatībai. Jebkurā gadījumā jānodrošina ES darbību papildu uzskatāmība un jāpanāk to atpazīstamība. ES un vietējo varas iestāžu parstāvju tieša iesaistīšanās būtu šīs uzskatāmības veiksmīgāka izpausme nekā izkārtņu izvietošana ar pārsvarā neizprotamo Eiropas instrumentu simboliku.

3.5.13 Vispārējo subsīdiju veicināšanas metode. EESK ir gandarīta par regulas projektā apstiprināto vispārējo subsīdiju procedūru, kas attiecināma uz vietējām organizācijām. Šī metode ir ļoti labi piemērojama pavisam mazo uzņēmumu atbalstam. Komiteja pozitīvi novērtē, ka Komisija ir ņēmusi vērā tās pieprasījumu šo vispārējo subsīdiju pieskēršanas noteikumu atvieglošanai. Tomēr tā izsaka nožēlu, ka tās ieteikums par minimālo subsīdiju sliekšni 15 % apmērā intervences pasākumiem nav ņemts vērā, lai arī tā efektivitāte bija pierādīta. Tā atkārtoti izvirza savu pieprasījumu.

3.5.14 Eiropas Savienībai visos iespējamajos veidos ir jānostiprina atpazīstamība, iešķirot intervences pasākumiem Eiropas dimensiju. Nolūkā nodrošināt lielāku efektivitāti Eiropas partneriem ir jānosaka prioritātes un metodes. Veiksmīgas kohēzijas politikas pamatā ne tik lielā mērā ir budžeta līdzekļu novirzīšana, cik prioritāšu definēšana un darba metožu kvalitāte. Solidaritātei jāga it tikai tad, ja to papildina sadarbība.

3.5.15 Novērtējums: EESK uzskata, ka programmu ietekmes vērtējums pirmām kārtām jābalsta uz kvalitātes, nevis grāmatvedības un administratīvajiem kritērijiem, ka tas lielā mērā notiek šodien. Šā novērtējuma galvenais akcents jāliek uz pilsonisko sabiedrību.

3.5.16 Saskaņā ar regulas projektu dalībvalsts pārziņā ir "nodrošināt novērtējumu izpildi ar atbilstošiem finanšu līdzekļiem un cilvēkresursiem" un tai papildus ir jāsaņem "novērtējuma projekts programmu vadības un to vērtēšanas spēju uzlabošanai konverģences mērķa ietvaros" (46.1. pants). Tas, ka Eiropas Komisijai uzliek dalībvalstīm par pienākumu nodrošināt programmu izpildes kontroli, ir viens aspekts. Tomēr Eiropas Komisijai vajadzētu ieņemt stingru pozīciju attiecībā uz tās tiesībām pastāvīgi kontrolēt kohēzijas un struktūrfondu izmantošanu dalībvalstīs. Ņemot vērā bieži novērotos trūkumus, Komiteja uzskata, ka Komisija, neuzņemoties atbildību par novērtējumu, rada nelabvēlīgas situācijas visiem.

3.5.17 Neiztērēto budžeta līdzekļu anulēšana. EESK izsaka šaubas par noteikuma "N+2" lietderīgumu; tas paredzēts neiztērēto budžeta līdzekļu anulēšanai divus gadus pēc paredzētās programmas. Pieredze rāda, ka nolūkā izvairīties no līdzekļu anulēšanas valstu varas iestādes steigā pieņem lēmumus par apšaubāmiem projektiem, dažkārt noklusētā sadarbībā ar Eiropas Komisiju. EESK uzskata, ka vērā jāņem viens no pastāvīgs noteikums — detalizēts ES projektu novērtējums saskaņā ar tiem noteiktajiem mērķiem. EESK uzskata, ka ir jāveic paredzētajā laikā neizlieto to līdzekļu otrreizēja investēšana un nevis to ieguldīšana steigā un virspusēji, lai izvairītos no to automātiskas zaudēšanas.

3.5.18 Turklāt vairāki Revīzijas palātas ziņojumi liecina par dalībvalstu nespēju izmantot saņemtos fondus. Nākotnē uzsvars tiks likts uz jaunajām dalībvalstīm. Tāpēc šie apsvērumi ir jāņem vērā un jāveic attiecīgas koriģējošas darbības.

3.5.19 Jauna audita iestāde. Izveidojot audita iestādi papildus jau esošajām pārvaldības (59. pants) un sertificēšanas (60. pants) iestādēm, šķiet, ir panākta kontroles struktūru nostiprināšana. Regulas projekts paredz nepieciešamību sagatavot audita stratēģiju (61.1 c) pants)—"tā (audita iestāde) Komisijai sešus mēnešu laikā pēc darbības programmas apstiprināšanas iesniedz audita stratēģiju, uzskaitot tās iestādes, kurās veicams audits (...), darbu metodoloģiju, atlases metodi (...)". Turklāt par katru darbības programmu reizi gadā jāsaņem atzinums, kura saturs ir līdzīgs gala pamatoības deklarācijai. Saskaņā ar 61.1 pantu "tā (audita iestāde) darbības programmas beigās iesniedz deklarāciju, kurā veikts maksājuma atlikuma pieprasījuma

⁽⁸⁾ EESK Atzinums "KLP 2. pilārs: lauku teritoriju attīstības politikas pielāgošana perspektīvas (Zalcburgas konferences rezultāti)", OV C 302, 7.12.2004., 53. lpp.

pamatotības novērtējums (..), pievienojot kontroles gala ziņojumu". EESK atkārtoti iesniedz ieteikumus audita un kontroles pasākumu ieviešanai, kas virzīta uz programmu izpildes ne tikai kvantitatīvajiem, bet arī kvalitatīvajiem aspektiem. Turklāt EESK atkārtoti pauž nožēlu par atbildības nodošanu valstu revīzijas iestādēm, kas vērtējama kā kārtējā atteikšanās no atbildības no Eiropas Savienības puses. EESK vēlas saņemt no Eiropas Kopienas tiesas atzinumu par šo priekšlikumu un vienlaicīgi izsaka vēlmi, lai Komiteja tiktu iesaistīta jebkuros veicamajos audita pasākumos.

4. Iebildes attiecībā uz kvalitāti, darbības rezultātiem un rezervi neparedzētiem gadījumiem

4.1 EESK atbalsta priekšlikumus, kuri izteikti tās izpētes atzinumā "Ekonomiskā un sociālā kohēzija: reģionu konkurētspēja,

pārvaldība un sadarbība (*)". Tomēr EESK uzskata, ka šos noteikumus ir nepieciešams labāk definēt un tie jāpārskata, balstoties uz jau izteiktajiem priekšlikumiem, proti:

- attiecībā uz iebildi par kvalitāti un darbības rezultātiem — pielietošanas kritērijiem jāpievieno rezultātu ekonomiskās un sociālās ietekmes analīze, kas veikta ne tikai administratīvā un kvantitatīvā vērtējumā. Šajā sakarā svarīgi ir par kritēriju izmantot *Lisabonas stratēģijas* īstenošanu *Wim KOK* *lga* rekomendāciju kontekstā;
- attiecībā uz iebildi par rezervi neparedzētiem gadījumiem — EESK atbalsta Komisijas priekšlikumu ar nosacījumu, ka regulā skaidri jāparedz ekonomisko un sociālo partneru iesaiste. EESK uzstāj, lai kā struktūrfondu prioritāte tiktu izdalīta lielo pārmaiņu (paplašināšanās, globalizācija, jauno tehnoloģiju ieviešana utml.) ekonomisko un sociālo seku novēršana.

Briselē, 2005. gada 6. aprīlī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Anne-Marie SIGMUND

(*) OV C 10 , 14.01.2004, 88 lpp., 3.8 pants.